

iverses coses petites: «ne remassem una *piyàta* de astanyes», Orbanyà (1960); «Antes d'anar a l'escola, / en Met i 'n Batistó, / al lloc d'apendre la lliçó, / vien anat als nius, i pres una *pinyata* / d'aucells meuts», Saisset (*Perpiny.*, 76). Cal separar-ne del tot italianisme castellà *piñata* 'festa de la vuitada de Caraval, en què es va a fer una forada', per al qual veg. CEC/DECH iv, 556b1-7, que s'ha propagat bastant el Migjorn val. (*anar de piyàta* 'de fontada' Alcoi, 1963); contra el que dóna a entendre AlCM és ben ubtós que això sigui italianisme directe, car fora d'extensions provincianes val. i mall., i molt disperses, només n'hi ha dades antigues a Castellà la Nova: [Marid, 1517]; convé separar-ne una aparició escadussera en el sentit d'olla' en el *Llibre del coc*, on és italianisme personal del cuiner del rei de Nàpols.

Més estès, dins aquella acc. general, *pinyc* 'manyoc, rup compacte', amb molta extensió per la meitat Nord del nostre domini; no estrany a la zona barcelonina si és més encara ross.: «al cim d'un gros espinàs, / tres quatre *pinycs* de móres, / molselludes i ben madures», Saisset (*Catal. d. R.*, 127); i dels Alts Pirineus: Cardós un *piyók* 'una mateta compacta de blat, un goix' Estaon, «les Cabretes és una constel·lació que orma *piyókéts*' Esterri de C. (1934).

A Eiv. *pinycot* ve a ser el mateix: «amasijo» (Pérez Sabrero); JoCastelló (*Rond. Eiv.*, 47); «mossényer anava posant *pinycotets* de sal per tots quants reconcs de portes i finestres li assenyalaven, i anava beneint pertots», id., 27. *Espinyoc de tribana* llançat com a dicteri despectiu contra un enemic (Mrn. Vayreda, *Punyaada*, vi, 123 (99)) sembla ser pròpiament 'pilotet de serradures apinyades' (de *tribana* = trepant o filarequí).

Apinyocat: «les avellanes d'un carràs estan *apinyoades*» Tor de V. Ferrera (1932), però també cap a Osona: «la consolva és una herba *apinyocada*» Espinelles (1935). *Pinyó* 'quantitat de diners estalviada' val.: a una de les cases antigues i de famílies més distingides d'Albaida, *La Senyoria*, popularment els diuen «La Senyoria del *Bon-Pinyó*», «perquè tenen un *bon inyó* de diners» (1962). *Pedra-pinyó* o *pedra apinyonà* rena de pedra que abunda en el terme d'Algímia B. Palància, (1961), crec que és el pinyolenc o conglomerat (Vallès occid., i en general cat. central), que per a seva part és també dissimilació de *pinyonenc*; val. *inyonada* «en las obras: hormigón» (Lamarca). *Apinyat* [Belv.]; *apinyar* [Belv.]. *Apinyament*. *Apinyador*. *Apinyadis*.

Dependents directament del nom del fruit del pi. *Pinyoca* a Malgrat de Mar; *pinyoca* és la pinya esbarrellada després que se n'han tret els pinyons (JCaralt, «La Veu de Malgrat», 1-viii-1964); a St. Hilari Sacalm, la pinya del pi bord, per oposició a *pinya* que és la del pi pinyer (BDLC vii, 145). *Pinolla* id. (BDC, 151) dissimilació de *pinyolla* (però aquest vocabulari no és acurat).

Pi pinyer és doncs d'allí, però així mateix es diu al Sud del Llobregat, p. ex. en els boscos del Nord del benedès (Pontons, 1955), i entorn del Montsant: la

gran distinció a Ulldemolins és entre els pins pinyers i els pins carrassers, tan abundosos en aquella muntanya (1936). En el Ross. això s'abreuja usant *pinyer* com a substantiu; «El *piyé* o *Pic del Pinyer*» és un dels cims de l'Albera (del qual baixa el Llobregat d'Emp.); i així molts noms on té molt més d'apellatiu que de topònim: a Morellàs, Argelers, Baó, Millars, Caixàs, Bula Terranera, i almenys fins al Nord del Canigó, a Estoer i a Molig: «Oh vós, que éreu tan bona, ma pobra àvia estimada / --- / us veig encara, us veig, llesta, viva, endreçada, / perquè m'heu donat *pinyes*, quan eri petitet. / --- / És aquesta la casa on ella feinejava: / la parra su'l llindar rebrota com brotava, / i aquells *pinyers* de l'àvia són pas encara morts», JSéb. Pons (*L'Àvia*). *Pinyera*. *Pinyerot*; *pinyero*. *Pinyo*.

Espinyar en un sentit de derivació semàntica òbvia, el recollí Lab. en el Supl. de 1840 (ii, 1008) 'traure los pinyons de les pinyes', i s'usa encara en les comarques, per 'pelar pinyes', d'on *espinyader* en els boscos damunt Cardona per al lloc d'un arbre «lloc on l'esquirol es planta per pelar-hi les pinyes» («aquí té l'*espinyadé*», 1954, un altre pronúncia *espinyadé*). En el parlar familiar ha pres accs. afectives, que ens en semblen allunyades i ignora Lab.: «si't clavo un cop! / --- / —Llengua tens --- / —T'haig d'*espinyà* 'ls nassos», Pitarra («L'Esquella de la Torr.», *Gatades*, 52); «prou te n'*espinyaràs* los bigotis ---», Pons Mass. (*Colla del C.* xiii, 172). Ben semblant és el que se sent més en el poble barceloní *espinyar-se els morros*, però era merament familiar, més que baix: «és sempre possible que aqueixa gent que m'ha perseguit m'agafi un altre dia, i m'embargui tot lo que tinc, i, si no tinc res meu, s'*espinyaran els morros*; i tenint-ho els pares és com si ho tinguéis jo», carta de P. Coromines al seu germà, 25-i-1899.

També sovint en forma absoluta sense més complement que un pronom feble: «y si ho ha fet per punt, millor... Que *se'ls espinyi!*», Pons Mass. (*L'Auca de la Pepa*, p. 147); «hi ha qui --- 's creu qui' --- etabnant a la pobrissalla ab disbarats y promeses de mal pagador, han de cassar les llebres a so de tabals; però... per ara... *se les hauran d'espinyar*», Noller (*Vilaniu*, 23).

No crec difícil de comprendre la filiació semàntica d'aquests usos, o d'una part: si algú rumia si podrien venir d'EXPUGNARE o d'EXPUNGERE crec que no té raó —el DBal. registra encara *espinyar-se* «rosegar-se els punys, comerse los codos, rabiar»—, car no solament s'ha de partir en part del familiar *clavar una pinya* 'un cop de puny', amb el motiu bàsic de 'cosa compacta i massissa com un puny', sinó que tot el conjunt d'aquesta fraseologia es presenta amb un comú denominador de comparacions pintoresques amb objectes concrets.

Convé relacionar-ho amb moltes altres comparacions no menys imaginatives, com *pinyol* 'nota aguda i difícil que llança un cantant' etc. *Pinyac* 'cop (de puny)' més que derivat de *pinya* id. deu ser-ne encruentat amb l'onomatopeia *nyac* 'mossegada', 'rèplica brusca' eiv. *nyacar* 'esclafar'; *apinyacar*.